

Yapı Denetim Görevini Kötüye Kullanma Suçu

Timuçin KÖPRÜLÜ*

Bu makale hakem incelemesinden geçmiştir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Usul Hukuku Anabilim Dalı. **ORCID:** 0000-0002-6580-091X

Makale geliş tarihi: 31 Mart 2023 **Makale kabul tarihi:** 13 Haziran 2023

Atıf önerisi: Köprülü, Timuçin. “Yapı Denetim Görevini Kötüye Kullanma Suçu.” *Ankara Barosu Dergisi* 81, (Deprem Özel Sayısı-I Kamu Hukuku Ekim 2023): 403-440. **DOI:** 10.30915/abd.1380971

YAPI DENETİM GÖREVİNİ KÖTÜYE KULLANMA SUÇU

ÖZ

2001 yılında yürürlüğe giren 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'la, aslında idarenin sorumluluğunda bir faaliyet olan yapı denetiminin belli durumlarda yapı denetim kuruluşlarınca yerine getirilmesi düzenlenmiştir. İlgili Kanun'un amacı can ve mal güvenliğini teminen, imar plânına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Ceza hükümlerini içeren Kanun'un 9. maddesinde ise yapı denetim kuruluşunun icrai veya ihmali davranışla yeni iş almaktan men cezası uygulanmasını gerektiren fiiller nedeniyle görevini kötüye kullanan ortaklarının, yöneticilerinin, mimar ve mühendislerinin, yapı müteahhidinin, şantiye şefinin, proje müellifi gerçek kişilerle laboratuvar görevlilerinin cezalandırılacağı belirtilmektedir. Son şeklini alana kadar birkaç değişikliğe uğramış olan 9. madde son hâliyle suçun maddi unsurları bakımından uygulamada sorunlar çıkarabilecek niteliktedir. Ayrıca düzenlemenin bir kısmının Anayasa'ya uygunluğu da tartışmalıdır.

Anahtar Kelimeler:

Yapı denetimi faaliyeti

görevi kötüye kullanma

yapı denetim kuruluşu

cezai sorumluluk, deprem

earthquake

ABUSE OF DUTY OF CONSTRUCTION INSPECTION

ABSTRACT

With the enactment of Law No. 4708 on Construction Inspection in 2001, construction inspection, which was the responsibility of the administration, was regulated to be carried out by construction inspection organizations in certain cases. The purpose of the Law is to ensure the safety of life and property by providing project and construction inspection for the construction of quality buildings in compliance with zoning plans, science, health and art rules, and standards, and to regulate the procedures and principles related to this inspection.

Article 9 of the Law, which contains penalty provisions, states that partners, executives, architects and engineers, contractors, site supervisors, project authors as natural persons, and laboratory personnel who abuse their duty due to actions that require the imposition of a penalty of prohibition from undertaking new projects by the building inspection organization, whether by act or omission, shall be punished. The final version of Article 9, which underwent several amendments until then, is problematic in terms of the material elements of the offense, and some of them are controversial as to their compliance with the Constitution.”

Keywords:

construction inspection service

misuse of public duty

construction inspection agency

criminal liability

earthquake

GİRİŞ

Yıkıcı bir deprem kuşağında yer alan ülkemizde özellikle 1999 Gölcük Depremi sonrasında yapıların standartlara uygunluğu ve denetimi konusunda çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların teknik ve hukuki olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Hukuki boyutla bağlantılı çalışmalar sonucunda ortaya çıkan düzenlemelerden biri de 29.06.2001 tarih ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'dur. Kanunun amacı 1. maddede şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bu Kanunun amacı; can ve mal güvenliğini teminen, imar plânına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.”

İlgili Kanun yapı denetimi kuruluşları ve laboratuvarların görevlerinden sorumluluklarına, yapı denetim sözleşmelerinden, tüzel ve gerçek kişilerin hukuki, idari yaptırım ve cezai anlamda sorumluluklarına kadar uzanan bir yelpazede düzenlemeler^[1] içermektedir.

Kanunda yapı hasarından kaynaklanan özel hukuk sorumluluğu, gerçek veya tüzel kişilere uygulanacak idari para cezaları ve nihayet kişilerin görevi kötüye kullanma, belgede sahtecilik gibi kişilerin cezai sorumluluklarına dair hükümler bulunmaktadır. Çalışmamızın konusunu bu hukuki sonuçlardan cezai sorumluluğun görevin kötüye kullanılması kısmı yani yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçu oluşturmaktadır.

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 9. maddesinde yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçu şu şekilde tanımlanmıştır:

[1] Kaplan'a göre “Anayasa'nın 56. maddesinde düzenlenen çevre hakkı, vatandaşlar açısından hem bir hak hem de bir ödev olarak düzenlenmiştir. Yapıların sağlıklı ve dayanıklı olması, vatandaş bakımından da bir ödev olmasına rağmen, Kanun'un genel gerekçesinde de vurgulandığı üzere, keyfiyet çok fazla dikkate alınmamıştır. Bu sebeple ceza hukukunun caydırıcılık fonksiyonundan faydalanılmak suretiyle suç ihdasına gidildiği görülmektedir”. Bkz. Mahmut Kaplan, “Yapı Denetim Görevlilerinin Meydana Gelen Ölüm ve Yaralanmalardan Kaynaklı Cezai Sorumluluğu,” *Ulusal ve Uluslararası Yargı Kararları Işığında Deprem Hukuku Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, (İstanbul 24-25 Mayıs 2021) 150.

“Kanun’un uygulanması sırasında, yapı denetim kuruluşunun icrai veya ihmali davranışla yeni iş almaktan men cezası uygulanmasını gerektiren fiiller nedeniyle görevini kötüye kullanan ortakları, yöneticileri, mimar ve mühendisleri, yapı müteahhidi, şantiye şefi, proje müellifi gerçek kişiler ile laboratuvar görevlileri altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

I. YAPI DENETİMİ GÖREVİNİN KÖTÜYE KULLANILMASI SUÇUNUN DEĞİŞİMİ

4708 sayılı Kanun’un 9. maddesinde yer alan yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması suçunda Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren gerek fail gerek suçun diğer maddi unsurları yönünden önemli değişiklikler yapılmıştır. İlgili düzenlemede yapılan çeşitli değişiklikler özellikle lehe kanun uygulanmasını gerektirebilecek niteliktedir. Bu nedenle öncelikle suç tipinin ilk halinden son haline geçirdiği değişimi görmek gerekmektedir.

Yapı Denetimi Hakkında Kanun 29.6.2001 tarihinde kabul edilip 13.07.2001 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanmıştır. Kanun’un ilk halinde yapı denetimi görevini kötüye kullanma suçu şu şekilde tanımlanmıştır:

“Bu Kanun hükümlerinin uygulanması sırasında görevini ihmal eden veya kötüye kullanan yapı denetim kuruluşunun ortakları, yöneticileri, mimar ve mühendisleri, yapı müteahhidi, proje müellifi ile laboratuvar görevlileri 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 3 üncü bab, 4 üncü fırlındaki görevi ihmal ve görevi kötüye kullanma ile ilgili hükümlerine göre cezalandırılır” (...)

“Bu madde uyarınca hükmolunacak cezalar paraya çevrilemez ve tecil edilemez.”^[2]

Düzenlemede görevi kötüye kullanmayla ilgili ilk değişiklik 23.1.2008 tarih ve 5728 sayılı Kanun’un 497. maddesiyle yapılmıştır. Değişiklikle eski düzenlemenin 765 sayılı TCK’ya atıf yapan hükmü kaldırılarak suç tipi için ayrı bir ceza öngörülme suretiyle madde 5237 sayılı TCK 257. maddeye uygun hâle getirilmiştir. Bunun yanında eski düzenlemede yer alan *proje*

[2] Maddenin gerekçesi şu şekildedir: *“Madde ile, Kanun hükümlerinin uygulanması sırasında görevlerini ihmal eden veya kötüye kullanan mimar ve mühendisler ile deneyleri yapan laboratuvar görevlileri, ceza hukuku açısından Devlet memuru sayılmakta ve izin belgesinin sahte belgelere istinaden alınması halinde ne gibi işlemler yapılacağı düzenlenmektedir. Ayrıca, Kanuna aykırı fiillerinden dolayı verilecek hapis cezalarının paraya çevrilemeyeceği ve tecil edilemeyeceği de hükme bağlanmaktadır.”*

müellifi ibaresi de *proje müellifi gerçek kişiler* olarak değiştirilmiştir. Yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması suçunda hükmolunacak cezaların paraya çevrilemeyeceğine ve tecil edilemeyeceğine dair düzenleme TCK'nın 5, 50 ve 51. maddelerine uyum sağlanması için Kanun'dan çıkarılmıştır. 5728 sayılı Kanun'la değişik ilgili düzenleme şu şekildedir:

“Bu Kanun hükümlerinin uygulanması sırasında, yapı denetim kuruluşunun icrai veya ihmali davranışla görevini kötüye kullanan ortakları, yöneticileri, mimar ve mühendisleri, yapı müteahhidi, proje müellifi gerçek kişiler ile laboratuvar görevlileri, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Düzenlemedeki son ve belki de en önemli değişiklik 14.2.2020 tarih ve 7221 sayılı Kanun'la gerçekleştirilmiştir. Suçun maddi unsurunda değişikliğe gidilerek; her türlü icrai ya da ihmali davranışın görevin kötüye kullanılması olarak nitelendirilmesinden vazgeçilmiş ve *“yeni iş almaktan men cezası uygulanmasını gerektiren fiiller”* i oluşturan icrai ve ihmali davranışlar görevin kötüye kullanılması olarak tanımlanmıştır. Ayrıca suçun faili olabilecek kişilere *“şantiye şefi”* de eklenmiştir. Maddedeki suç tipinin son hali ise şu şekildedir:

“Bu Kanun hükümlerinin uygulanması sırasında, yapı denetim kuruluşunun icrai veya ihmali davranışla yeni iş almaktan men cezası uygulanmasını gerektiren fiiller nedeniyle görevini kötüye kullanan ortakları, yöneticileri, mimar ve mühendisleri, yapı müteahhidi, şantiye şefi, proje müellifi gerçek kişiler ile laboratuvar görevlileri, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”^[3]

[3] İlgili düzenlemede yapılan değişikliğin nedenleri için Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu raporu incelendiğinde 4708 sayılı *Yapı Denetimi Hakkında Kanunda yer alan ceza maddesinin daha açık ve net hale getirilerek, tereddütlerin ortadan kaldırılmasının amaçlandığı, eylem-yaptırım dengesi gözetilerek görevini mevzuata uygun olarak yerine getirmeyen sorumlulara ilişkin uygulanacak idari müeyyidelerin yeniden düzenlendiği ve bugüne kadar verilmiş olumsuz mahkeme kararlarının önüne geçilmesinin hedeflendiği, uygulamada yapı denetim kuruluşları ve laboratuvar kuruluşları hakkında nispeten küçük aykırılıklardan ötürü suç duyurusunda bulunulmasının büyük mağduriyetlere neden olduğu, teklifle usul ekonomisi ve yargıya iş yükü olmaması açısından da suçun unsurlarının net olarak belirlenerek mağduriyetin giderilmesinin amaçlandığı* görülmektedir. Madde gerekçesi de benzer ifadeleri içermektedir. Komisyon raporu için bkz. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss161.pdf>

II. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ YARAR

Hukuk politikasına ilişkin işlevlerde hukuksal değer, kanun koyucunun ceza normu yaratmasının ön koşulunu oluşturur^[4]. Korunan hukuki yararın tespitinde ise münferit kanuni tiplere özelliğini veren neticeye ilişkin hukuki unsurları veya fiilin normatif anlamda zararlı olma özelliğini dikkate almak gerekir. Başka bir ifadeyle münferit bir suçun özel hukuki konusu, yine bu suç vasıtasıyla zarar verilen ya da tehlikeye konulan varlıktır.^[5]

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun TCK'daki görevi kötüye kullanma suçunun özel bir hali olduğu düşüncesindeyiz. Bu durumda suçla korunan hukuki yararın da bu özel ilişki dikkate alınarak belirlenmesi gerekmektedir.

Genel anlamda TCK 257. maddede korunan hukuki yarar; kamu idaresinin işleyişinin, güvenilirliğinin, sürekliliğinin sağlanması ve bununla bağlantılı olarak kamu görevlilerine olan güvenin, inancın sarsılmamasıdır.^[6] Suç tipiyle aynı zamanda kamu görevlisinin, görevini yaparken kişilere ve kamuya zarar vermesinin önlenmek istendiği de dikkate alındığında kamu otoritesini ve kuvvetini elinde bulunduranlara karşı kişiler ve kamu idaresinin ekonomik varlığının da ikincil olarak korunduğu söylenebilir.^[7]

Altıparmak'a göre yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suç tipiyle korunan hukuki yarar birkaç yönlüdür. Buna göre korunan ilk yarar toplumun esenliğinin tesisidir. Diğerleri, kişilerin can ve mal güvenliğinin sağlanmasıdır. Bunlara ek olarak, devletin denetim yükümlülüğünün eksik yerine getirilmesi, yapıların sağlamlığının tesis edilmesi gibi tali bahisler de korunan

[4] Yener Ünver, "Ceza Hukukunda Hukuksal Değer," *Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi*, 8. Kitap, çev. Barış Erman, (2003) 116.

[5] Nevzat Toroslu, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, Tıpkı Bası, (Ankara: Savaş Yayınevi, 2019) 222-223.

[6] Yiğit Gökçehan Koçoğlu, *Görevi Kötüye Kullanma Suçu*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021), 31.

[7] Handan Yokuş Sevük, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK 257)," *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23, no. 39 (2018): 262.

yarar kapsamındadır. [8] Yazara göre, özetle korunan hukuki yarar toplum güvenliğinin tesisi ve Anayasa'da koruma altında olan sağlıklı ve sağlam bir çevrede yaşama hakkının sağlanması ve bunun sürdürülebilirliğidir. Aşağıda değineceğimiz Anayasa Mahkemesi kararında da ilgili Kanun'un mülkiyet ve yaşam hakkı gibi hakları da koruduğu ifade edilmektedir.

Öztürk/Erdem'e göre ceza kanununda yer alan suç tipleri kural olarak tek bir hukuksal yararı korur. Buna karşılık bazen kanun koyucu birden fazla hukuksal yararı birleştirerek tek bir suç tipi meydana getirebilir. [9]

Yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması suçunda korunan hukuksal değer tespitinde normatif bir değerlendirmeden hareket edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz. Her ne kadar Kanun'un amacı can ve mal güvenliğini teminen denetimin usul ve esaslarının düzenlenmesi olarak belirtilse de Kanun'da yer alan düzenlemelerin bir kısmının can ve mal güvenliğiyle ilgisi bulunmamaktadır. Doğal olarak yapı denetiminin eksik yapılmasının ya da hiç yapılmamasının zarar vereceği ya da tehlikeye koyabileceği pek çok hukuki değer bulunmaktadır. Ancak bu birden fazla değerden öncelikli olarak hangisinin korunan hukuksal değer olduğunu belirlemek önemlidir.

Düzenlemenin görevi kötüye kullanma suçunun özel bir türü olmasından hareketle korunan hukuki yararın bu suç tipiyle benzerlik gösterdiği kanaatindeyiz. *Koca / Üzülmaz*'e göre kamu görevini yerine getirmekle görevlendirilen kişi, bu görev dolayısıyla bir kamu hukuku yükümlülüğü altına girmektedir. Bu yükümlülük sadakatle yerine getirilmeli ve bireylerin kamu idaresine karşı duyulan güvenin sarsılmaması gerekmektedir. Bu çerçevede, kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı davranmasının cezalandırılmasıyla korumaya alınan hukuki değer, "kamu görevlilerinin görevlerinin gereklerine uygun hareket ettikleri, bu görevleri dolayısıyla kendilerine tanınan yetkileri hukuken belirlenmiş sınırlar içinde kullandıkları konusunda toplumda hâkim olan güven" dir. [10]

[8] Bkz. Cüneyd Altıparmak, "Yapı Denetim Görevini Kötüye Kullanma Suçu," *Terazi Hukuk Dergisi* 13, no. 138, (Şubat 2018): 76.

[9] Bahri Öztürk ve Mustafa Ruhan Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022) 194.

[10] Mahmut Koca ve İlhan Üzülmaz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015) 905.

Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 1. maddesinde yer alan amaç düzenlemesine göre *Kanunun amacı can ve mal güvenliğini teminen; imar plânına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.* Amaç maddesiyle birlikte yapı denetim görevinin kötüye kullanılması düzenlemesinde cezalandırılan eylemleri birlikte normatif bir şekilde değerlendirdiğimizde ister bir kolluk faaliyeti ister kamu hizmeti olarak nitelendirilsin; aslında kamusal bir faaliyetin özel kişiler tarafından usul ve esaslara uygun bir biçimde yürütülmesinin amaçlandığı görülmektedir. Dolayısıyla suç tipiyle temel olarak korunan hukuki yarar da anılan görevlerin gereklerine uygun hareket edilmesi suretiyle yapı denetimi biçiminde isimlendirilen kamusal faaliyetin işleyişine dair toplumda hâkim olan güvendir.

III. SUÇUN MADDİ UNSURLARI

A) SUÇUN MADDİ KONUSU

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun maddi konusu Kanun'un uygulama kapsamında bulunan yapıdır. Gerek İmar Kanunu'nda (md. 5) gerekse Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nde (md. 3) yapının tanımı bulunmaktadır. Buna göre yapı, *karada ve suda, daimi veya geçici, yeraltı ve yerüstü inşaatları ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve hareketli tesislerdir.* Ancak yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun uygulanması bakımından yapı kavramı yukarıdaki tanımdan daha sınırlı tutulmuştur. Yani Kanun, ilgili yapı tanımının kendi uygulaması bakımından kapsamını belirlemiştir. Kanun'un 1(2). maddesine göre Kanun'un uygulanacağı yapılar şunlardır:

“a) 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 26 ncı maddesinde belirtilen kamuya ait yapı ve tesisler ile 27 nci maddesinde belirtilen ruhsata tabi olmayan yapılar,

b) Bodrum katı dışında en çok iki katlı ve yapı inşaat alanı toplam 200 metrekareyi geçmeyen müstakil yapılar,

c) Entegre tesis niteliğinde olmayan tarım ve hayvancılık amaçlı yapı ve tesisler,

d) Köy yerleşik alanlarında, belediye ve mücavir alan sınırları içinde olmayan iskân dışı alanlarda ve nüfusu 5000'in altında olan belediyelerin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bodrum katı ve çatı arası dışında en çok iki katlı ve yalnızca bir bodrum katın inşaat alanı hesaba katılmaksızın toplam inşaat alanı 500 metrekareyi geçmeyen konut yapıları ile bunların kömürlük, otopark, depo gibi müstemilatı, hariç olmak üzere, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapıların denetimini kapsar. Ruhsata tabi olup, bu Kanun hükümlerine tabi olmayan yapılarda denetime yönelik fennî mesuliyet 3194 sayılı İmar Kanununun 26 ncı ve 28 inci maddelerine göre mimar ve mühendislerce üstlenilir. Birden fazla müstakil yapının bulunduğu parsellerde, bütün yapıların toplam yapı inşaat alanının 200 metrekareyi geçmesi hâlinde de bu Kanun uygulanır”.

B) SUÇUN FAİLİ VE MAĞDURU

4708 sayılı Kanun'un 9. maddesinin ilk fıkrasında yer alan yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun failleri düzenlemede açıkça belirtilmiştir. Bu durumda ilgili suç, genel değil özgü nitelikte bir suçtur ve sadece maddede belirtilen gerçek^[11] kişiler dışında işlenemez. Yani yapı denetim kuruluşları bir tüzel kişilik olarak bu suçun faili olamazlar. Maddede belirtilen failer dışındaki kişiler ise özgü suça iştirak bağlamında bu suça azmettiren veya yardım eden olarak iştirak edebilirler.

Bunun dışında kalan arsa sahibi, taşeron, işçiler, idare görevlileri ve sair diğer kimseler^[12] bu suçun faili olamayacaktır. Kontrol elemanlarının suçun faili olup olamayacağı konusunda bir kafa karışıklığı olduğunu ifade eden Altıparmak, kontrol elemanının yapım işinin denetlenmesi hizmetlerini bizzat yapıda ve şantiye sahasında, denetçi mimar ve mühendislerin sevk ve idaresi altında, gerektiğinde onlara danışarak yapmakla görevli mimar ve mühendis olarak Yönetmelik'te tanımlandığını, iş alanında ismi eleman dahi olsa tekniker, teknisyen veya başka sıfatı haiz kişilerin suçun faili olamayacağı

[11] Halil Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 98.

[12] Altıparmak, “Yapı Denetim Görevini”, 77.

görüştüğüdür.^[13] Yargıtay da yeni tarihli bir kararında yardımcı kontrol elemanı olan sanık hakkında verilen mahkûmiyet kararını, suç tarihi itibarıyla 4708 sayılı Kanun'un 1, 2 ve 3. maddelerindeki düzenlemeler ışığında, anılan Kanun'un uygulanmasıyla ilgili olarak denetçi mimar ve mühendisler için görev ve sorumlulukların öngörüldüğü; Kanun'un 1. maddesinde de denetçi mimar ve mühendis tanımının yapıldığı gerekçesiyle bozmuştur^[14]. Buna karşılık Yargıtay 19. Ceza Dairesi, kontrol elemanı inşaat mühendisinin, yapı denetim şirketi ortağı ve yetkilisi, proje ve uygulama denetçileriyle birlikte görevi kötüye kullanma suçuna iştiraktan sorumlu tutulabileceği görüşündedir.^[15]

[13] Bkz. Altıparmak, "Yapı Denetim Görevini", 77. Aynı görüş için bkz. Kaplan, "Yapı Denetim Görevlilerinin", 155.

[14] Yargıtay 4. CD, E. 2020/28770, K. 2021/5134, T. 22.2.2021 (karararama.yargitay.gov.tr)

[15] Yargıtay 19. CD, E. 2018/2080, K. 2018/11158, T. 31.10.2018 (LEXPERA). *Yılmaz*, yardımcı kontrol elemanları hakkında Yönetmelik'te yer alan düzenlemelere bakıldığında, bu meslek grubunun denetçi mimar ve mühendisin yokluğunda onların yerine geçmek üzere ikame eleman olarak görevlendirildiğinin görüldüğünü ifade etmektedir. Yine yazara göre bu durumda Yönetmeliğin 16. Maddesine göre denetçi mimar ve mühendisler için yasada öngörülen hüküm ve yükümlülükler, yardımcı kontrol elemanları için de geçerlidir. Bkz. *Yılmaz, Yapı Denetim Şirketlerinin*, 68. *Savaş ve Mandev* de yardımcı kontrol elemanın yahut kontrol elemanının görevinin, statikle, diğer bir ifadeyle binanın taşıyıcı sistemiyle ilgili olduğunu ifade etmektedir. Kontrol ya da yardımcı kontrol elemanının inşaat mühendisi olduğu bir şantiyede, mimari projeye aykırılık olması halinde, inşaat mühendisinin bu aykırılığı tespit etmesi mümkündür. Ancak yazarlara göre Kanun'da görevi kötüye kullanma unsuruna yer verildiğinden, mimari projeye aykırılık halinde, kontrol veya yardımcı kontrol elemanının Yapı Denetim Kanunu'nda öngörülen görevi kötüye kullanma suçunu işlediğini söylemek mümkün değildir. Bkz. *Taner Savaş ve M. Barış Mandev, Yapı Denetim Hukuku*, (İstanbul: Legal Yayınevi, 2018), 152.

Diğer yandan bu suç tipinden failin sorumlu tutulabilmesi için ilgili denetim faaliyeti çerçevesinde bir görevinin^[16] bulunması da^[17] gerekmektedir.

Yargıtay da bir kararında tekniker olan sanığın sahada inşaatın denetimine ilişkin görevinin olmadığı yönündeki savunması karşısında eksik imalatların yapıldığı tarih itibariyle yetki ve 4708 sayılı Kanun anlamında sorumlulukların belirlenip hukuki durumun buna göre değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.^[18]

Bunun yanında görevin kötüye kullanılması suçunun işlendiği anda yapı denetim kuruluşunun faaliyetini icra etmesine dair bir engelin de bulunmaması gerekmektedir. Yargıtay, inşaatın proje ve ruhsata aykırı oluşunun idareye bildirilmemesi konusunda denetçilerin yargılandığı bir davada ilgili yapı denetim şirketinin faaliyetinin Bakanlık tarafından bir yıl süreyle durdurulduğu ve suç tarihinin de bu süreye denk geldiği, dolayısıyla 4708 sayılı Kanun uyarınca denetim faaliyeti geçici olarak durdurulan kuruluşun denetim faaliyetini yürütemeyeceğini belirtmiştir.^[19]

Yargıtay'ın bir başka kararında ise yapının usulüne uygun olarak arsa sahiplerine teslim edildiği ve yapı denetim şirketi elemanlarının da inşaat tamamlanmadan sözleşmeyi feshettiği, projeye aykırılıkların müteahhit sanık tarafından daha sonradan yapıldığı iddiaları karşısında bahis konusu

[16] “Yapı denetim elemanlarının ceza hukuku açısından sorumluluklarının tespiti için görev tanımlarının belirlenmesi gerekiyor. Zira yapı denetim elemanlarının ceza hukuku açısından sorumlu tutulabilmesi için görevlerinin gereklerine aykırı davranmış olmaları gerekmektedir”. Bkz. Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 55.

[17] “İnşaatın yapı denetimini üstlenen ve 4708 sayılı Kanun uyarınca faaliyete geçirilen yapı denetim şirketi tarafından denetlenip tespit edilerek ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmesi gerektiğinden ve inşaatla ilgili düzenlenecek yapı kullanma izin belgesini onaylamaktan ibaret görevleri olan sanıkların (belediye başkanı, imar şehircilik müdürü) teknik inceleme raporunda belirtilen bu aykırılıkları denetleme görevlerinin bulunmadığı ...” Yargıtay 9. CD, E. 2020/3640, K. 2020/348 (Yılmaz, s. 632)

[18] Bkz. Yargıtay 9. CD, E. 2016/2750, K. 3593.

[19] Yargıtay 5. CD, E. 2015/5415, K. 2018/9620 (Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 668)

aykırılıkların hizmet sözleşmesinin feshinden önce gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin araştırılması gerektiği ifade edilmiştir.^[20]

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunda faillerin özellikleri, görev ve sorumluluklarının kapsamı ilgili suçtan dolayı sorumluluklarının tespiti bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle suçun faili olabilecek kişilerin görevlerine ve sorumluluklarına geniş bir biçimde yer verilecektir:

1- Yapı Denetim Kuruluşunun Ortakları

Yapı denetim kuruluşunun ortakları yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçundan sorumlu tutulabilecek ilk grup olarak belirtilmektedir. Kanun'a göre bakanlıktan aldığı izin belgesiyle münhasıran yapı denetimi yapan, ortaklarının tamamı mimar ve mühendislerden oluşan tüzel kişilik yapı denetim kuruluşudur. (Md. 1(ı)) Yönetmeliğin 10. maddesine göre de yapı denetim kuruluşuna ortak olabilmek için mimarlık, inşaat mühendisliği, makine mühendisliği veya elektrik mühendisliği diplomasına sahip olmak şartı aranır.

Yapı denetim kuruluşunun ortaklarının 9(1). madde kapsamında görevin kötüye kullanılmasından sorumlu tutulabilmeleri için, ortakların salt ortak olmasının yeterli olup olmadığı çözülmesi gereken bir sorundur. Meseleyi faaliyetten men cezası biçimindeki idari yaptırım çerçevesinde değerlendiren *Savaş / Mandev*'e^[21] göre yapı denetim kuruluşlarının tüm ortakları imza yetkisine sahip olmayabilecektir. Örneğin sadece şirkette sermaye sahibi olan ve imza yetkisi olmayan, faaliyetlere iştirak etmeyen bir ortağın işlenen fiillerden sorumlu olup olmayacağı belirsizdir.

2- Yapı Denetim Kuruluşunun Mimar ve Mühendisleri (Denetçi Mimar ve Mühendis)

Yapı denetim kuruluşunun denetlemekten sorumlu denetçi mimar ve mühendisleri, 4708 sayılı Kanun'un 1(l) ve Yönetmeliğin 3(b) maddelerine göre ilgili mühendis ve mimar meslek odalarına üyeliği devam eden ve

[20] Yargıtay 4. CD, E. 2012/19252, K. 2014/655, T. 15.01.2014 (LEXPERA)

[21] Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 80-81.

Bakanlıkça denetçi belgesi verilmiş olan mühendis ve mimarlardır. Bahsi geçen kişiler, proje denetçisi ve uygulama denetçisi olarak ikiye ayrılabilir.

Proje denetçisi; yapıya ilişkin projelerin, mevzuata, fen ve tekniğe uygun olup olmadığını kontrol etmekle yükümlü mühendisler veya mimarlardır. Proje denetçilerinin, projeyi denetleyerek, Yönetmelik ekindeki forma uygun olup olmadığını kontrol etmesi, varsa, eksiklik ve hataların giderilmesini sağlaması gerekir. Eksikliği ve hatası bulunmayan projeler, proje denetçisi mimar ve denetçi mühendis tarafından onaylanır. Projelerin onaylanmasından sonra, proje denetçisinin görevi sona erer.^[22]

Uygulama denetçisi ise, yapının proje ve eklerine uygun olarak yapılıp yapılmadığını denetlemekle yükümlü mühendisler ve mimarlardır. İhtisas alanlarına göre denetçiler, temel bölümün inşası sırasında gerekli denetimi ve gözetimi yapar; temel kalıp ve donatı imalatı kontrol tutanağını, temel topraklama kontrol tutanağını ve temel beton döküm tutanağını tanzim ederek yapılan işlemlerin uygunluğunu onaylar. Dolayısıyla denetçi mühendislerin sorumluluğu da ihtisas alanlarıyla sınırlıdır. Bu bakımdan elektrik mühendisi denetçi, elektrik tesisatıyla ilgili imalattan sorumlu olacaktır; mimari projeye aykırılıktan sorumlu tutulması mümkün değildir.^[23]

Yargıtay içtihatlarında da denetim faaliyeti kapsamında hangi proje denetçisinin görevlendirildiğinin, hangi proje denetçisinin hangi sorumluluğu üstlendiğinin hüküm verilmeden önce tespit edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.^[24] Uygulamada karşılaşılan bir diğer husus da yapı denetim kuruluşunun mimar ve mühendislerinin görevin kötüye kullanılmasından önce şirketten ayrıldıkları iddiasıdır. Yargıtay bu durumda bahsi geçen iddiaların araştırılması, suç tarihinde mimar ya da mühendisin denetim şirketinde görevli olup olmadığının belirlenmesi görüşündedir.^[25]

[22] Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 61.

[23] Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 61.

[24] Yargıtay 19. CD, E. 2018/2117, K. 2018/4555, T. 16.04.2018 (Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 628)

[25] Yargıtay 5. CD, E. 2014/4408, K. 2016/5092, T. 13.5.2016 (Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 658)

3-Yapı Müteahhidi

Yapı müteahhidi, Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un 1(j) ve Yönetmeliğin 3(p) maddesine göre, yapım işini, yapı sahibine karşı taahhüt eden veya ticarî amaçla ya da kendisi için şahsî finans kaynaklarını kullanarak üstlenen, ilgili meslek odasına kayıtlı, gerçek ve tüzel kişidir.

İnşa faaliyetinde görev ve sorumluluk üstlenen kişilerin başında gelen müteahhit çoğu zaman yapı sahibiyle yaptığı anlaşma uyarınca inşa işini üstlenen kişi ya da kuruluş olmakla birlikte, yapı sahibi ve müteahhit sıfatının aynı kişi veya kuruluşta birleşmesi de söz konusu olabilmektedir.^[26]

Yapı müteahhidinin 9. madde kapsamında cezai sorumluluğu hususu Anayasa Mahkemesi'nin bir kararına^[27] konu olmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 15. Ceza Dairesi, itiraz yoluyla 4708 sayılı Kanun'un uygulaması kapsamında yapı müteahhidine yüklenmiş herhangi bir görev ya da yükümlülüğünün bulunmadığını, fail yapı denetim kuruluşu olduğu hâlde kural uyarınca yapı müteahhidinin cezalandırıldığını, bu durumun da suç ve cezaların şahsiliği ilkesiyle bağdaşmadığını ifade ederek Anayasa'nın 2., 13. ve 38. maddelerine aykırılık nedeniyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştur.^[28]

Anayasa Mahkemesi kararında, ilk olarak 4708 sayılı Kanun'un 1. maddesinde ifadesini bulan Kanun'un amacını ortaya koymuştur. Buna göre ilgili Kanun'un amacı, can ve mal güvenliğini teminen, imar planına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.^[29] Bu amaçtan hareketle Anayasa Mahkemesi, Kanun'un idari müeyyideler ve teminat başlıklı 8. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde düzenlenen müeyyidelerden (1) ve (3) numaralı alt bentlerde yer

[26] Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 64.

[27] AYM, 2020/61 E., 2020/74 K., 10.12.2020 KT., RG., 17.03.2021/31426. (Bundan sonra metinde "Karar" olarak anılacaktır.)

[28] Karar, par. 3.

[29] Karar, par. 7.

alan fiillerin yapı müteahhidinin sorumluluk alanıyla ilgili olmadığından hareketle müteahhit açısından sonuç doğurmayacağı sonucuna ulaşmıştır.^[30]

Ancak Anayasa Mahkemesi, Kanun'un 2. maddesinin atıf yaptığı (c) ve (g) bentlerinin de yer aldığı *yapının ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun olarak yapılmasını denetlemek ve ruhsat ve eklerine aykırı uygulama yapılması halinde durumu üç iş günü içinde ilgili idareye bildirmek* hükmünün yapı müteahhidiyle ilgili olduğuna karar vermiştir. Mahkeme, yapım işini üstlenen kişi olarak yapı müteahhidinin, yapıyı ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun olarak yapma sorumluluğu bulunduğu düşüncesindedir. Bu düzenlemede de yapının ruhsat ve eklerine uygun yapımından sorumlu olan yapı müteahhidinin yapının ruhsat eki onaylı statik projesine aykırılık teşkil eden kendi fiilleri nedeniyle cezalandırılması hüküm altına alınmaktadır.^[31] Dolayısıyla Mahkeme'ye göre düzenleme belirsiz, öngörülemez değildir ve cezanın şahsiliği ilkesine de aykırılık teşkil etmemektedir.

Yine Mahkemeye göre, itiraza konu kuralla yapı inşasından kaynaklanan tehlikenin ağırlığı gözetilerek yapım aşamasında yapının ruhsat eki onaylı statik projesine aykırı inşa edilmesinin önlenmesi ve böylece yapıların sağlamlığının temini, yaşam ve mülkiyet haklarının korunması maksadıyla öngörülen cezai müeyyidenin amacı kamu yararıdır. Kuralın yoğun ve aktif deprem kuşakları üzerinde bulunan ülkemizde sağlam yapıların inşa edilmesini sağlamak suretiyle başta yaşam ve mülkiyet hakkı olmak üzere birden fazla temel hakkın korunmasına katkıda bulunacağını ifade eden Mahkeme, bu itibarla kuralın amaçlanan kamu yararına ulaşmada elverişli ve gerekli olduğu kanaatine varmıştır.^[32]

Ancak Anayasa Mahkemesi'nin oy çokluğuyla aldığı bu karara bazı üyeler muhalefet şerhi koymuştur. Muhalefet şerhleri şu ortak noktalara vurgu yapmaktadır:

[30] Karar, par. 9.

[31] Karar, par. 14-15.

[32] Karar, par. 19-20.

- İtiraz konusu ibare ve içinde bulunduğu fıkra ve atıf yaptığı hükümler birlikte ele alındığında son derece karmaşıktır ve yapı müteahhidinin görevleri, cezaya konu fiilleri, bunların yapı müteahhidiyle ilgisi konularında belirsizlik bulunmaktadır.^[33]
- Doğrudan müteahhidin görev ve sorumluluklarını düzenleme ilgili Kanun'da bulunmamaktadır.^[34]
- Yapı denetim kuruluşunun fiilinden dolayı yapı müteahhidinin sorumlu tutulması suretiyle başkasının fiilinden objektif biçimde sorumluluk yaratılması söz konusudur.^[35]
- Aynı fiil nedeniyle birden fazla ceza ve yargılama yapılması olasılığı mevcuttur.^[36]

Anayasa Mahkemesi'nin kararına konu olan yapı müteahhidinin cezalandırılmasında muhalefet şerhleri yönünde görüş bildirmeyi uygun görmekteyiz. İlgili hükmün bulunduğu Yapı Denetimi Hakkında Kanun bütün olarak incelendiğinde ve Kanun'un 1. maddesine bakıldığında kurallara, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamanın ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasların amaçlandığı görülmektedir. Yani Kanun'un düzenleme alanı temel olarak yapı denetimi ve bu denetime ilişkin kurallardır. Bahsi geçen denetimden kimlerin hangi şartlarda sorumlu olduğu, ilgili idari ve cezai müeyyideler de Kanun'da belirtilmiştir. Bu noktada yapı müteahhidinin Kanun'da denetime ilişkin bir sorumluluğunun bulunmadığı görülmektedir. Yapı müteahhidinin inşaat faaliyeti nedeniyle elbette cezalandırılması mümkündür. Ancak itiraza konu normun ve atıf

[33] Zühtü Aslan'ın muhalefet şerhi, Karar, par.3,11; Hasan Tahsin Özcan'ın muhalefet şerhi, Karar, par. 3; Engin Yıldırım'ın muhalefet şerhi, Karar, par. 7; Yusuf Şevki Hakyemez'in muhalefet şerhi, Karar, par.5,9; M. Emin Kuz'un muhalefet şerhi.

[34] Zühtü Aslan'ın muhalefet şerhi, Karar, par.6-7; Hasan Tahsin Özcan'ın muhalefet şerhi, Karar, par. 2; Engin Yıldırım'ın muhalefet şerhi, Karar, par.3-4; Basri Bağcı'nın muhalefet şerhi, Karar, par.6, 8, 15.

[35] Zühtü Aslan'ın muhalefet şerhi, Karar, par.15; Hasan Tahsin Özcan'ın muhalefet şerhi, Karar, par. 7-8; Engin Yıldırım'ın muhalefet şerhi, Karar, par.8; Yusuf Şevki Hakyemez'in muhalefet şerhi, Karar, par. 3, 10; M. Emin Kuz'un muhalefet şerhi.

[36] Hasan Tahsin Özcan'ın muhalefet şerhi, Karar, par. 8.

yaptığı diğer normların yapı müteahhidiyle bir ilgisi bulunmamaktadır. Yeni iş almaktan men idari yaptırımının uygulanacağına dair düzenlemenin atıf yaptığı 2. maddenin yapı denetim kuruluşları ve görevleri başlığı altında olması da görüşümüzü destekler niteliktedir.

Bu durumda Kanun'da denetim sorumluluğu belirtilmemiş olan yapı müteahhidinin yapı denetim kuruluşlarına idari yaptırım uygulanmasına dair düzenlemeyle bağlantılı olarak sorumlu tutulması, muhalefet şerhlerinde de ifade edildiği gibi hükmün ilgili kısmının belirsizliğine yol açmaktadır. Diğer yandan yapı müteahhidi ifadesi Anayasa Mahkemesi kararında ve muhalefet şerhlerinde belirtilmemekle birlikte bir olasılıkta uygulanabilir durumdadır. Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmeliğin 5(2). maddesine göre şantiye şefliği şartlarını haiz olması halinde yapı müteahhidi şantiye şefliğini üstlenebilir ve bu durumda ayrıca şantiye şefi bulundurma şartı aranmaz. Bu durumda yapı müteahhidinin şantiye şefliğini de üstlenmesi durumunda gerek Yapı Denetimi Hakkında Kanunu'ndan gerek ilgili yönetmeliklerden kaynaklanan sorumluluklarını yerine getirmemesi 9. madde kapsamında değerlendirilebilecektir.

4- Şantiye Şefi

4708 sayılı Kanun'un 9. maddesinde şantiye şeflerinin de cezai sorumluluğu düzenlenmektedir. Belirtmek gerekir ki ilgili Kanun'un ilk halinde şantiye şefinin cezai sorumluluğuna dair bir hüküm bulunmamaktaydı. 14.02.2020 tarihli 7221 sayılı Kanun kapsamında yapılan değişiklikte şantiye şefleri de madde kapsamına alınmıştır^[37]. Şantiye şefi, belirli bir yapının inşasında müteahhitten sonra gelen kişidir. Müteahhit tüzel kişi olabileceken, şantiye şefinin gerçek kişi olması zorunludur.^[38]

Mevzuatta şantiye şefinin tanımı, görev ve sorumlulukları belirtilmiştir. Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nin 3(i) maddesine göre şantiye şefi

[37] Yönetmeliğin 9/6. maddesi uyarınca şantiye şefinin inşaatta herhangi bir imalata başlamadan en az bir gün önce, yapılacak imalatı yapı denetim kuruluşuna haber verme yükümlülüğünü ihlal etmesinin Yönetmelikle düzenlendiği, bu emredici düzenlemeye aykırı davranışın 9. maddede yer almaması nedeniyle verilen mahkumiyet kararının kanunilik ilkesine aykırı olduğu yönündeki Yargıtay kararı için bkz. Yargıtay 19.CD, E. 2018/2645, K. 2018/11162, T. 31.10.2018 (LEXPERA)

[38] Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 64.

konusuna ve niteliğine göre yapım işlerini yapı müteahhidi adına yöneterek uygulayan, mühendis, mimar, teknik öğretmen veya tekniker diplomasına sahip teknik personel[39] olarak tanımlanmaktadır. 02.03.2019 tarihinde yayınlanan Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelikte de bir tanım bulunmaktadır. Buna göre, konusuna ve niteliğine göre yapım/yıkım işlerini yapı müteahhidi adına yöneterek uygulayan teknik personel şantiye şefidir.

Şantiye şeflerinin görev ve sorumluluklarına dair hükümler hem Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nde hem de Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik'te yer almaktadır. Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'ne göre, şantiye şefi, yapıyı, ilgili mevzuat hükümlerine, ruhsata ve eki projelere, denetçi mimar ve mühendis ile yardımcı kontrol elemanlarının talimatlarına uygun olarak inşa ettirmek, yapı denetimi sırasında hazır bulunarak, denetimin uygun şartlar altında yapılmasını sağlamak, denetleme defterini şantiyede muhafaza etmek, bu defterin ilgili bölümünü ve yapı denetim kuruluşunca düzenlenen diğer tutanak ve belgeleri imzalamakla yükümlüdür (md.9/3).

Yapı müteahhidini temsilen görevlendirilen şantiye şefi, inşaatta herhangi bir imalata başlamadan en az bir gün önce, yapılacak imalatı yapı denetim kuruluşuna haber vermek zorundadır. (md. 9/6, Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik md. 8/8))

Yapı müteahhidini temsilen görevlendirilen şantiye şefi, yapı müteahhidiyle birlikte yapım işlerindeki kusurlarından dolayı müteselsilen sorumludur (md. 9/5). Burada bahsi geçen sorumluluk cezai sorumluluk değil özel hukuktan kaynaklanan sorumluluktur.

Şantiye Şefleri Hakkında Yönetmelik'te ise görev ve sorumluluklar daha geniş bir biçimde belirtilmiştir. Buna göre, şantiye şefi, yapı müteahhidi adına, yapım/yıkım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere uygun olarak gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan inşaat ve iş organizasyonunu sağlamak,

[39] Danıştay 6. Dairesi, E. 2008/3365, K. 2011/161 sayılı kararıyla mimar veya mühendis olmayanların da şantiye şefi olabileceğine dair Yönetmelik hükmünü 02.02.2011 tarihinde İmar Kanunu'na aykırılık gerekçesiyle iptal etmiştir. Yönetmelikte 1.7.2011 tarihinde yapılan değişiklikle konusuna ve niteliğine göre yapım işlerini yapı müteahhidi adına yöneterek uygulayan, mühendis veya mimar diplomasına sahip teknik personel şantiye şefi olarak tanımlanmıştır. Bkz. RG 1/7/2011-27981. Ancak 29.12.2018 tarihinde Yönetmelik'te yine değişiklik yapılarak Danıştay'ın iptal ettiği eski düzenleme tekrar getirilmiştir. Bkz. RG 29/12/2018-30640)

mevzuatın öngördüğü her türlü tedbiri almak, uygulamak ve uygulatmakla sorumludur. Bunun yanında, şantiye şefi, inşaat ve tesisat işlerinde ilgili mevzuatına uygun yetki belgeli usta çalıştırmak ve belgelerinin bir örneğini şantiye dosyasında bulundurmak zorundadır. Şantiye şefi, inşaat, tesisat ve yıkım işlerinde ilgili teknik düzenlemelere uygun malzeme ve işin niteliğine uygun makina ve ekipman kullanılmasını sağlar. (md. 8/1-3)

Şantiye şefinin işçi sağlığı ve iş güvenliğiyle bağlantılı sorumlulukları da bulunmaktadır. Buna göre şantiye şefi görev aldığı yapım/yıkım işinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemin aldırılması yetkisine sahiptir. Bu yetkinin yapı müteahhidi tarafından kullanılmaması hâlinde şantiye şefi sorumlu tutulamaz (md. 8/4). Şantiye şefi, görev almış olduğu inşaatta; yapım/yıkım işleri sebebiyle çevre yapılar da oluşan veya oluşması muhtemel hasarları idaresine, meydana gelen iş kazalarını 20/6/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda öngörüldüğü şekilde ilgili mercilere derhal bildirmek zorundadır. (md. 8/7).

5- Proje Müellifi

Yapı Denetimi Hakkında Kanun'a göre proje müellifi *mimarlık, mühendislik tasarım hizmetlerini iştigal konusu olarak seçmiş, yapının etüt ve projelerini hazırlayan gerçek ve tüzel kişi* olarak tanımlanmaktadır. (md. 1/k, Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği md. 3/1)

Yapı inşa ettirmeye karar veren kişi, yapı üretimi sürecinde ilk olarak, proje müelliflerince hazırlanacak yapıya ilişkin arsa veya arazinin zemin ve temel raporları ile uygulama projelerinin hazırlanmasını temin ettirmek zorundadır. Proje müelliflerinin bu belgeleri hazırlamalarını müteakip Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca belirlenen müellif, yapıya ilişkin olarak gerekli olan bilgileri elektronik ortamda Yapı Denetim Sistemi'ne kaydetmektedir.^[40]

Yapı sahibinin, proje müellifleriyle ilişkilerinde Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği Ek-3, Form 1'de belirtilen kontrol formlarına uygulanarak yaptırımları gereken projeler; mimari proje, statik-betonarme proje, sıhhi tesisat projesi, elektrik projesi, ısı yalıtım projesi, kalorifer tesisatı projesi ve asansör projesidir. Müellifler, bu projelerin yanında, statik hesapları, jeolojik ve jeofizik etüt raporlarını, zemin emniyet katsayı hesabını, proje müellifi

[40] İlker Zeyrek, *İdare Hukuku Açısından Yapı Denetimi*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2020), 92.

taahhütlerini hazırlamaktadırlar. Bu belgeler, proje müelliflerince, elektronik sisteme girilmiş olan bilgilere uyumlu olmak kaydıyla yapı ruhsatı vermeye yetkili idareye sunulmak zorundadır.^[41]

Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği, proje müellifinin görev ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Buna göre proje müellifi; yapı ruhsatına esas olan uygulama projelerini ve zemin etüdü raporları da dâhil olmak üzere her türlü etüde dayalı çalışmalarını mevzuata uygun olarak yapmak ya da yaptırmak, ilgili meslek odasına üyeliğinin devam ettiğine dair taahhütnameyle mesleki kısıtlılığı olmadığına dair taahhütname^[42] birlikte incelenerek uygunluk görüşünü bildirmek üzere yapı denetim kuruluşuna vermekle görevlidir. (md. 7/1)

Proje müellifi, yapı denetim kuruluşunun bünyesinde çalışan bir eleman değildir. Dolayısıyla, proje, yapı denetim kuruluşundan bağımsız olarak hazırlanmaktadır. Ancak yapı denetim kuruluşu bu projeye uygunluk görüşü bildirmektedir^[43]. Proje müellifi ile yapı sahibi arasında TBK 470 vd. maddeler uyarınca eser sözleşmesinden kaynaklanan sözleşmesel bir ilişki bulunmaktadır. Bu sözleşme uyarınca, proje müellifi, uygulama projesini ve diğer hesaplama ve raporları hazırlayarak yapı sahibine teslim etmeyi üstlenmektedir.^[44]

Ruhsat eki projelerin birbiriyle uyumlu olması şartından hareketle uyumlu olmayan projelerden doğan sorumluluk, öncelikle proje müelliflerine ait olmak üzere, sırasıyla yapı denetim kuruluşuna, proje ve uygulama denetçisi mimar ve mühendisler ve ilgili idareye aittir (md. 7/2). Ancak

[41] Zeyrek, *İdare Hukuku Açısından*, 93.

[42] *Savaş ve Mandev*'e göre geçmişte proje müellifinin, meslek odasına üyeliğinin devam edip etmediği ve mesleki kısıtlılığı olup olmadığına dair, ilgili meslek odasında sicil durum belgesi alınmakta iken, bu uygulama bürokrasiyi kolaylaştırma düşüncesiyle terk edilerek, sadece proje müellifinin meslek odasına üyeliğinin devam ettiğine ve mesleki kısıtlılığına dair taahhütname vermesi yeterli görülmüştür. Bu durum, özellikle ruhsat ve projelere gerçeğe aykırı imzalar atılmasına neden olmuştur. Dahası oda denetiminin devre dışı bırakılarak sadece işi üstlenen proje müellifinin beyanı ile yetinilmesi suiistimalleri arttırmıştır. Bkz. Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 62.

[43] Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 70.

[44] Zeyrek, *İdare Hukuku Açısından*, 94.

buradaki sorumluluk da cezai anlamda değil yine özel hukuk anlamında bir sorumluluktur.

Bu durumda 9. madde kapsamında cezai sorumluluğu olabilecek proje müellifleri, statik proje müellifleri, mimari proje müellifleri ve zemin etüt raporlarını hazırlayan müelliflerdir.

Statik proje müellifleri, statik projeyi ilgili mevzuata, imar planına, ruhsata, ek etüt ve projelere, standartlara ve teknik şartnamelere uygun şekilde tasarlamakla yükümlüdür. Mimari proje müellifleri ise yapının sanatsal ve estetik açıdan uygun biçimde fikri ve sanatsal tasarımını yapan kişidir. Elbette mimari proje müellifi de görevi gereği yapıyı imar planına ve mevzuata uygun şekilde tasarlamalıdır.^[45] Etüt raporunu hazırlayan müellifler ise jeoloji ya da jeofizik mühendisleridir. Bu müelliflerin hazırladıkları raporlar da proje müellifinin tasarımına temel oluşturmaktadır. Özellikle proje aşamasında yapının inşa edileceği zeminden ilgili yönetmelik ve standartlara uygun biçimde numuneler alınıp laboratuvar incelemeleri yapılması sonucunda proje müellifine sunulacak rapor bu noktada önem kazanmaktadır. Bu aşamada yapılacak bir hata projeyi de hatalı bir hâle getirebilecektir. Bunun sonucunda meydana gelebilecek bir yıkımdan da sorumlu olacakları ortadadır.

6- Laboratuvar Görevlileri

Yapı denetimi faaliyetinin önemli bir bölümü de yapım esnasında kullanılan malzemelerin standartlara uygun olup olmadığının denetlenmesidir. Bu görev laboratuvarlar tarafından yürütülür.^[46]

Yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması suçundan sorumlu olabilecek bir diğer grup da işte bu faaliyeti icra eden laboratuvarın görevlileridir. Kanun'da laboratuvar görevlisinin tanımı bulunmamakla birlikte 1 (m). maddesinde laboratuvar kavramı yer almaktadır. Buna göre inşaat ve yapı malzemeleriyle ilgili ham madde ve mamul madde üzerinde ilgili

[45] “Mimar, inşa edilecek bir yapının mimari projesini yapı sanatı ve tekniği kurallarına uygun olarak düzenleyen ve mimari projenin uygulanması aşamasında, proje uygulamasını mesleki ve teknik bakımdan denetleyip, yapının genel yönetimini yürüten uzmanlık sahibi kişidir”. Bkz. İlker Hasan Duman, *İnşaat Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022), 167.

[46] Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 67.

standartlarına veya teknik şartnamelere göre ölçüm, muayene, kalibrasyon yapabilen ve diğer özellikleri tayin eden, Bakanlıktan izin almış tesis laboratuvarıdır. Kanun'a dayanılarak çıkarılan Yapı Malzemeleri ve Zemin Laboratuvarları Uygulama Yönetmeliği'nin 4 (m). maddesi de bir tanım içermektedir. Buna göre laboratuvar, *“kamu, gerçek veya özel hukuk tüzel kişileri tarafından kurulan ve işletilen, doğrudan veya dolaylı olarak kamuya veya üçüncü şahıslara hizmet veren, zemin, inşaat ve yapı malzemeleri ile ilgili hammadde veya mamul madde üzerinde ilgili standartlarına veya teknik şartnamelerine göre gözlemsel kontrol, ölçüm, muayene, kalibrasyon yapabilen ve diğer özelliklerini tespit eden Bakanlıktan izin almış kuruluştur.”*

Bu tanımdan hareketle laboratuvar adına inşaat ve yapı malzemeleriyle ilgili ölçüm, muayene ve kalibrasyon işlemlerini gerçekleştiren gerçek kişiler laboratuvar görevlisi olarak nitelendirilebilir.

Laboratuvar görevlileri Kanun'da belirtilen diğer kişilerle birlikte yapının ruhsat ve eklerine, fen, sanat ve sağlık kurallarına aykırı, eksik, hatalı ve kusurlu yapılmış olması nedeniyle ortaya çıkan yapı hasarından dolayı yapı sahibi ve ilgili idareye karşı, kusurları oranında sorumludurlar. Ayrıca yine bu görevliler Kanun'un uygulanmasından dolayı ortaya çıkan yapı hasarından da sorumludur (md. 3). Buradaki sorumluluk da yukarıda ifade edildiği gibi özel hukuk anlamında tazminat sorumluluğudur.

Kanun'un 9. maddesi, yukarıda ifade edildiği gibi yapı denetim kuruluşunun icrai veya ihmali davranışla yeni iş almaktan men cezası uygulanmasını gerektiren fiillerine atıf yapmaktadır. Kanun'un 8(d) maddesinde laboratuvarlar için öngörülmuş yeni iş almaktan men cezası gerektiren bir fiil de bulunmaktadır. Buna göre laboratuvar kuruluşuna, beton, hazır beton, beton çelik çubuk ve benzeri yapı malzemesi üreten ve/veya pazarlayan firmalar adına laboratuvar hizmetinde bulunduğu tespit edilmesi halinde, İl Yapı Denetim Komisyonu'nun teklifi üzerine Bakanlıkça bir yıl yeni iş almaktan men cezası verilir. Ancak bu düzenleme 9. maddenin atıf yaptığı yapının güvenliği ve denetimiyle bağlantılı olmadığı için madde kapsamında değerlendirilemeyecektir.

Suçun mağduru öncelikle lehine yapı denetimi gerçekleştirilen kamu idaresidir. Nihayetinde yapı denetimi sistemi aslında idarenin yerine getirmesi gereken bir kamu hizmetinin özel kişiler tarafından kurallara uygun bir biçimde icra edilmesidir. *Kaplan* ise yapı denetim görevinin kötüye

kullanılması suçu kişilere karşı işlenen bir suç olarak düzenlenmediğinden hareketle, standartlara aykırı sağlıksız binaların inşasının tüm bireyler için tehlike arz ettiği; bu nedenle de somut bir mağdurdan ziyade toplumu oluşturan tüm bireylerin mağdur olduğu kanaatindedir.^[47] Yukarıda ifade edildiği gibi suç tipiyle korunan hukuki yarar anılan kamusal faaliyetin kural-lara uygun biçimde yerine getirileceğine dair kamunun duyduğu güvendir. *Kaplan*'ın da belirttiği gibi kurallara uygun bir biçimde yapılmayan dene-timin sadece denetime konu yapı üzerinde değil diğer bireyler açısından da tehlike teşkil edeceği ortadadır. Ancak bu noktada yapıyla bağlantısı olan kişi ya da kişilerin zarara uğraması ya da mağduriyeti söz konusu olması halinde bu kişileri suçun mağduru olarak kabul etmek yerinde olacaktır.

Denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun işlenmesiyle kamu kurum ya da kuruluşlarının da zarara uğraması mümkündür. Bu durumda kamu kurum ya da kuruluşları zarar gören sıfatıyla kamu davasına katılabilirler. Yargıtay denetim görevinin yapılmamasıyla bağlantılı bir davaya katılma talebinde bulunan belediye başkanlığının katılma talebinin kabulünü doğ-rudan zarar görmemesi nedeniyle hukuka aykırı bulmuştur.^[48] Uygulamada doğrudan suçtan zarar gören olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın kamu davalarına katıldığı görülmektedir.

C) FİİL VE NETİCE

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun yukarıda yer verilen gelişiminde ilk önce 765 sayılı TCK'daki görevi kötüye kullanma ve ihmal suçlarına atıf yapıldığına değinilmişti. Sonrasında Kanun'da yapılan de-ğişikliklerde 5271 sayılı TCK'nın görevi kötüye kullanma suçuyla uyumlu hale getirilme çabasına şahit olmaktayız. Bu noktada suçun maddi unsuruna geçmeden önce iki suç tipi arasındaki farka değinmek yerinde olacaktır.

Yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması ile TCK 257. maddede yer alan görevi kötüye kullanma suçu arasında benzerlikler^[49] ve farklılıklar

[47] Bkz. Mahmut Kaplan, "Yapı Denetim Görevlilerinin," 156.

[48] Yargıtay 19. CD, E. 2017/3020, K. 2017/4260, T. 8.5.2017 (Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 648)

[49] Savaş ve Mandev'e göre ilgili düzenleme TCK 257. maddedeki görevi kötüye kullanma suçunun özel bir halidir. Bkz. Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 149.

bulunmaktadır. Benzerlikler iki suçun da icrai ve ihmali hareketle işlenebilmesidir. Farklılıklar ise 9. maddede yer alan özel bir görevin kötüye kullanılması düzenlemesi olan suçun cezası (altı ay-üç yıl), TCK 257. maddeye göre (altı ay-iki yıl / üç ay-bir yıl) daha fazladır. TCK 257. maddede özellikle belirli bir görev suçun unsuru olarak belirtilmemiştir; görevinin gereklerine icrai ya da ihmali biçimde aykırı davranan kamu görevlilerinin cezalandırılacağı ifade edilmiştir. 9. Maddede ise yapı denetimine ilişkin belirli görev ya da yükümlülüklerin icrai ya da ihmali hareketle ihlal edilerek görevin kötüye kullanılması cezalandırılmaktadır.

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması hem icrai hem de ihmali^[50] davranışla işlenebilen bir suçtur.^[51]

İcrai davranış, normcu anlayıştan hareketle vücudun bir devinimiyle failin bir şeyin yapılmamasını emreden normun ihlalidir. Yani icrai hareket yasaklara karşı çıkmaktır.^[52]

İhmali davranış, kaynağını davranış normlarından alan bir yükümlülüğün yerine getirilmemesi olarak ortaya çıkmaktadır. Emredici mahiyetteki davranış normunun korumayı hedeflediği hukuki değer, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi suretiyle ihlal edilmektedir^[53]. Burada fail, hukukun kendisinden beklediği davranışı, bunu yapabilecek durumda olduğu hâlde yapmamakta ve nedensellik gelişimine müdahale etmemektedir.^[54] İhmali

[50] Yargıtay bir kararında hatalı olarak proje ve uygulama denetçisi, yapı denetçisi ile yardımcı kontrol mühendisi sanıkların binanın ruhsat ve eklerine aykırı olarak yapılmasına rağmen ilgili tespitleri yapmayarak idareye bildirmemelerini suçun icrai hareketle işlenmesi olarak nitelemiştir. Bkz. Yargıtay 5. CD, E. 2017/4082, K. 2018/882, T. 19.2.2018 (Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 663-664)

[51] *Altıparmak*'ın suçun maddi unsurunun “görevi yapmamak” olduğu yönündeki tespitine katılmıyoruz. Bkz. Altıparmak, “Yapı Denetim Görevini”, 78. Her ne kadar yazar çalışmasını maddedeki değişiklik öncesi kaleme alsada o dönemdeki düzenlemede de icrai veya ihmali davranışla görevin kötüye kullanılması cezalandırılmaktaydı.

[52] Yaprak Öntan, *Ceza Hukukunda Davranış ve Netice*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021), 137.

[53] İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2016), 211.

[54] Öztürk ve Erdem, *Uygulamalı Ceza Hukuku*, 211

davranışlarla işlenebilecek suçlarda failin gerçekleştirilmesi kendisinden beklenen davranışın yani yükümlülüğün kaynağı, ahlak ya da etik değil^[55] kanuni düzenlemedir.

Kaplan'a göre yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun nasıl işleneceği kanunda belirtilmediğinden serbest hareketli bir suçtur.^[56] İlgili suçun Kanun'da yeni iş almaktan men cezası uygulanması gerektiren fiillerle işlenebileceği belirtildiği için bu görüşe katılmıyoruz ve suçun bağlı hareketli bir suç olduğunu düşünüyoruz.

Yapı denetim görevini kötüye kullanma suçunda suçun maddi unsuru 7221 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik öncesi ve sonrasında farklılık göstermektedir. Kanun'un ilk hâlinde 765 sayılı TCK'nın 230. ve 240. maddelerine atıf yapılmaktaydı ve suçun gerçekleşmesi için salt görevin kötüye kullanılması veya ihmâl edilmesi yeterliydi. Yani yetkinin kötüye kullanılması / memuriyet görevini yapmakta savsama, gecikme gösterme veya kanuna uygun emirleri geçerli bir neden olmadan yerine getirmeme teşkil eden hareketin yapılmasıyla başka bir netice aranmaksızın suç tamamlanmaktaydı^[57]. Bu durumda 765 sayılı TCK'da atıf yapılan suç tipleri tehlike suçu^[58] niteliği göstermekteydi.

1 Haziran 2005 tarihinde 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girmesiyle suçun maddi unsurunda ilk değişiklik meydana gelmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında 5252 sayılı Kanun'un 3(1). maddesine göre mevzuatta yürürlükten kaldırılan Türk Ceza Kanunu'na yapılan yollamalar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılmaktadır. 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girdiği tarihte 4708 sayılı Kanun'un 9. maddesinde 765 sayılı TCK'nın 230. ve 240. maddelerine yapılan atıflar da böylelikle TCK 257. maddede

[55] Öntan, *Ceza Hukukunda Davranış*, 136.

[56] Bkz. Kaplan, "Yapı Denetim Görevlilerinin", 156.

[57] Coşkun Özbudak, "Tehlike Suçu-Zarar Suçu Ayrımı Bakımından 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunda Düzenlenen Görevi Kötüye Kullanma Suçu", *Terazi Hukuk Dergisi* 14, no. 157 (Eylül 2019): 1828.

[58] Pınar Memiş Kartal, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK 257)", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan 19, (2013): 1379.

düzenlenen görevi kötüye kullanma suçuna yapılmış sayılmıştır. Ancak TCK 257. maddede yer alan ve icrai / ihmali davranışla görevin kötüye kullanılmasını düzenleyen hükümlerle 765 sayılı TCK'nın 230 ve 240. maddeleri arasında temel bir fark vardır. Yeni düzenleme uyarınca görevi kötüye kullanma suçu artık bir tehlike suçu değil bir zarar suçudur^[59]. Yani eski TCK döneminde kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı icrai veya ihmali davranışı herhangi bir zarara neden olmasa bile cezalandırılabilirken, TCK 257. maddenin yürürlüğe girmesiyle birlikte görevin gereklerine aykırı hareketin ya da bu gerekleri yapmakta ihmal veya gecikme göstermenin sonucunda kişilerin mağduriyetine, kamunun zararına neden olunması veya kişilere haksız menfaat sağlanması gerekmektedir.

221 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten sonra ise Özgenç'in de belirttiği gibi^[60] suç tanımında idari yaptırım kararı verilebilecek olan fiillere atıf yapılması uygulama bakımından içinden çıkılmaz bir soruna sebebiyet verebilecek niteliktedir.

Anayasa Mahkemesi'nin yukarıda yer verdiğimiz kararı çerçevesinde karşı oy kaleme alan üyelerinden Engin Yıldırım da bu karmaşıklığa vurgu yapmaktadır. *Yıldırım*, kanun koyucunun suç olan eylemin tespiti için Kanununun 8. maddesine dolaylı bir göndermede bulunduğunu, bu maddede de diğer 2. ve 3. maddelere atıfla meseleyi çözmeye çalıştığını belirterek yapı müteahhidinin cezai yaptırıma tabi tutulmak yerine, neden böyle tuhaf ve dolambaçlı bir yola başvurulduğunun belli olmadığı düşüncesindedir. Yine *Yıldırım*, haklı olarak bu yolun, ilgililerin konusu suç teşkil eden eylemleri ve bunun için öngörülen cezayı bilmesini, kavramasını, öngörmesini ve anlamasını zorlaştırdığını belirterek ortada kanunun kalitesiyle ilgili bir sorun olduğunun gayet açık olduğu iddiasındadır.^[61]

[59] Sevük, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu," 283; Kartal, "Görevi Kötüye Kullanma Suçu," 1383, Özbudak, "Tehlike Suçu-Zarar Suçu Ayrımı Bakımından," 1829.

[60] "Bilgi notu: 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun Ceza Hükümlerine İlişkin Değerlendirme," Prof. Dr. İzzet Özgenç, erişim 23 Mart 2023.

<https://izzetozgenc.com/data/contents/4708-sayili-yapi-denetimi-hakkinda-kanunun-ceza-hukumlerine-iliskin-degerlendirme.pdf>.

[61] Bkz. Karar, Engin Yıldırım'ın Karşı Oy Gerekçesi, 13.

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun oluşabilmesi için ilgili Kanun'da fail ya da failer bakımından öngörölmüş olan görev veya yükümlölöklere aykırı davranışların herhangi birinin gerçekleştirilmesi yeterli değildir. Düzenlemeye bakıldığında ancak belirli görev veya yükümlölöklere aykırı davranışların görevin kötüye kullanılması olarak cezalandırıldığı görölmektedir.

Bu noktada 9. madde, yapı denetim kuruluşunun yeni iş almaktan men biçiminde idari yaptırımın uygulanabileceği ve 8. Maddede belirtilen hallerden bir kısmının gerçekleşmesini suç olarak düzenlemektedir. Yeni iş almaktan men cezası, yapı denetim kuruluşunun karar tarihinden itibaren yeni bir yapının denetim görevini üstlenememesi anlamına gelir. Yeni iş almaktan men cezaları Resmî Gazete'de ilan edilir. Bu cezayı alan yapı denetim kuruluşunun ortakları, ceza süresi içerisinde herhangi bir yapı denetim veya laboratuvar kuruluşunda idari veya teknik görev alamaz ve başka bir yapı denetim ya da laboratuvar kuruluşunun ortağı da olamazlar.^[62]

Buna göre aşağıdaki görev ve yükümlölök ihlalleri suretiyle görevin kötüye kullanılması cezalandırılmaktadır:

- a) 2. maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde belirtilen görevlerin yerine getirilmediğinin tespiti hâlinde, bu hataların yapının ruhsat eki onaylı statik projesinin ve hesaplarının, zemin etüd raporuna veya standartlara veya ilgili mevzuata aykırı olması. (md. 8(g)(1))

Maddenin atıf yaptığı (a) bendi yapı denetim kuruluşlarının yerine getirmekle yükümlölö olduğu hususlardan birini düzenlemektedir. Buna göre, yapı denetim şirketleri proje müelliflerince hazırlanan, yapının inşa edileceği arsa veya arazinin zemin ve temel raporları ile uygulama projelerini ilgili mevzuata göre incelemek, proje müelliflerince hazırlanarak doğrudan kendilerine teslim edilen uygulama projesi ve hesaplarını kontrol ederek, ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulmadan, ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirmekle yükümlölüdür. Bu durumda örneğın yapı müteahhidinin böyle bir yükümlölölüğü bulunmadığı için ilgili suçtan sorumlu olmayacağı^[63] ortadadır.

[62] Savaş ve Mandev, *Yapı Denetim Hukuku*, 74.

[63] Anayasa Mahkemesi de Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentlerinde yer alan; yeni iş almaktan men idari yaptırımı gerektiren

- b) 2. Maddenin dördüncü fıkrasının (c) ve (g) bentlerinde belirtilen görevlerin yerine getirilmediğinin tespiti hâlinde, bu hataların yapım aşamasında yapının ruhsat eki onaylı statik projesine aykırı olması. (Md. 8(g)(2))

Maddenin atıf yaptığı (c) ve (g) bentlerinde yapı denetim kuruluşları için öngörülen görevler yapının, ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun olarak yapılmasını denetlemek ile ruhsat ve eklerine aykırı uygulama yapılması hâlinde durumu üç iş günü içinde ilgili idareye bildirmektir. Yargıtay, bu hükmün uygulanabilmesi için öncelikle ruhsat ve eklerine aykırılığın yapı denetim firmasınınca tespit edilip edilmediğinin, tespit edilmişse ilgili idareye üç iş günü içinde bildirilip bildirilmediğinin belirlenmesi gerektiği düşüncesindedir. Bu yapıldıktan sonra da yapı denetim kuruluşunun müdür, denetçi, mühendis, yardımcı kontrol elemanı yetki ve sorumluluklarının belirlenip Kanun'dan kaynaklanan denetim görevinin ihmal edilip edilmediğinin ortaya konmalıdır.^[64] Ancak suç tipinde ifade edildiği gibi bu da yetmemekte ve hataların yapım aşamasında ruhsat eki onaylı statik projeye de aykırı olması gerekmektedir. Ruhsat eki onaylı statik proje dışındaki hatalar^[65] ise suç teşkil etmeyecektir.

- c) 3. Maddenin beşinci fıkrasının birinci cümlesi hükmüne aykırı hareket edilmesi. (Md. 8(g)(2))

Görevin kötüye kullanılması olarak düzenlenen üçüncü hâl ise Kanun'un 3(5). maddesinin ilk cümlesinde yer alan yapı denetim kuruluşunun denetim faaliyeti dışında başka ticarî faaliyette bulunmasıdır. Bu seçimlik hareket ancak icrai hareketle işlenebilecektir. Kanun'un tanımları düzenleyen 1. maddesinde de yapı denetim kuruluşlarının bakanlıktan izin belgesiyle *mühürsüz* yapı denetimi görevi yapan bir tüzel kişilik olduğu ifade edilmiştir. Bu tanımdan hareketle yapı denetim kuruluşlarının ilgili Kanun kapsamında başka bir faaliyet icra etmesi mümkün değildir. İlgili suç tipinde sadece yapı denetim şirketine dair yasaklanan davranış gösterildiği için fail olabilecek

fiillerin yapı müteahhidinin sorumluluk alanıyla ilgili olmadığından bahisle yapı müteahhidi hakkında hüküm doğurmayacağı görüşündedir. Bkz. Karar, 3, par. 9.

[64] Bkz. Yargıtay 4. CD, E. 2013/4233, K. 2013/18955, T. 17.6.2013 (Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 651)

[65] Anayasa Mahkemesi de ruhsat eki onaylı statik projesine aykırılık dışındaki diğer hataların suç teşkil etmeyeceği görüşündedir. Bkz. Karar, 4, par. 11.

kişiler, yapı denetim kuruluşunun denetim faaliyeti dışında ticari faaliyette bulunan ortakları, yöneticileri, mimar ve mühendisleri olabilecektir. Suç tipinin yapı müteahhidi, şantiye şefi, proje müellifi ve laboratuvar görevlileriyle bir ilgisi bulunmamaktadır. Denetim kuruluşunda çalışan denetçinin birden fazla yapı denetim kuruluşunda yer alması ise mümkündür. Yargıtay bu düzenlemeyle yasaklananın mesleki ve inşaat işleri ile ilgili ticari faaliyetler olduğu ve aynı denetçinin birden fazla yapı denetim kuruluşunda görev alamayacağına dair bir hükmün bulunmadığından hareketle görevi kötüye kullanma suçunun oluşmadığı görüşündedir.^[66]

Maddede dikkat çekici bir husus laboratuvarlarla bağlantılı olarak da yapı denetim kuruluşunun yeni iş almaktan men idari yaptırım hükmüne atıf yapılmasıdır. Halbuki Kanun'da laboratuvar kuruluşlarının yeni iş almaktan men cezasına dair bir düzenleme zaten bulunmaktadır. Kanun'un 8. maddesinin 10. fıkrasının (d) bendine göre laboratuvar kuruluşuna, beton, hazır beton, beton çelik çubuk ve benzeri yapı malzemesi üreten ve/veya pazarlayan firmalar adına laboratuvar hizmetinde bulunduğu tespit edilmesi durumunda, İl Yapı Denetim Komisyonu'nun teklifi üzerine Bakanlıkça bir yıl yeni iş almaktan men cezası verilir. Diğer yandan yapı denetim kuruluşunun yeni iş almaktan men idari yaptırım nedenlerinin laboratuvar kuruluşlarıyla ilgili nasıl uygulanacağı da kanaatimizce belirsizdir.

D) SUÇUN MANEVİ UNSURU

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunu kasten işlenebilen bir suçtur. Anılan suçun hem icrai hem de ihmali hareketle işlenebildiği dikkate alındığında failin icrai yani yapma biçiminde gerçekleşen hareketi bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Diğer yandan ihmali harekette^[67] ise failin kendisine öngörülen yükümlülüğü yine bilerek ve isteyerek yerine getirmemesi gerekir.

[66] Yargıtay 11. CD, E. 2017/2328, K. 2017/5193, T. 5.7.2017 (Yılmaz, *Yapı Denetim Şirketlerinin*, 647)

[67] Altıparmak suçun manevi unsurunun kasten ve ihmali suretiyle olduğu yönünde bir tespiti bulunmaktadır. Bkz. Altıparmak, "Yapı Denetim Görevini," 78. Bu görüşe katılmıyoruz zira manevi unsur ya kast ya da taksir biçiminde ortaya çıkar. Maddede bahsedilen ihmali davranış; icrai bir harekette bulunma yükümlülüğü olan kişinin bu davranışı kasten yerine getirmemesidir.

Ancak yukarıda suçun unsurlarında ifade edildiği gibi failin ilk seçimlik hareket olan Kanun'un 2(4)(a) maddesindeki görevleri kasten yerine getirmemesi gerekliliğinin yanında, bu hataların yapının ruhsat eki onaylı statik projesinin ve hesaplarının, zemin etüt raporuna veya standartlara ya da ilgili mevzuata aykırı olduğunu da bilmesi gerekmektedir.

Aynı durum 2(4) (c) ve (g) bentleri için de geçerlidir. Yani failin bu bentlerde belirtilen görevlerin yerine getirilmediğini ve bu hataların da yapım aşamasında yapının ruhsat eki onaylı statik projeye aykırı olduğunu bilmesi gerekmektedir.

E) İÇTİMA

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçu belgede sahtecilik suçuyla birlikte işlenebilir. Örneğin yapının, ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun olarak yapılmasının denetlenme yükümlülüğünün yerine getirilmemesine rağmen denetleme yapılmış gibi belge tanzim edilmesinde failin sorumluluğu gerçeğe aykırı belge düzenlemeyi cezalandıran 9(2). madde çerçevesinde değerlendirilebilecektir. Bu durumda sorun failin ayrıca 9(1). madde uyarınca sorumlu olup olmayacağına ilişkindir. Kanaatimiz failin burada her iki suçtan da sorumlu olacağı yönündedir. Bunun iki gerekçesi bulunmaktadır. 9(2). maddenin ifade ettiği gerçeğe aykırı belge düzenlemenin TCK'daki karşılığı 204/2. maddede yer alan belgede sahtecilik suçudur. Belgede sahtecilik suçlarıyla bağlantılı özel içtima düzenlemesi olan TCK 212. maddeye göre sahte resmî belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur. Ancak bu noktada yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun TCK 257. maddede yer alan görevi kötüye kullanma suçunun özel bir şekli olduğu düşüncesinden hareketle, suç tipinde aranan “kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında” unsurunun sadece belgede sahtecilikten ceza verilmesini gerektirdiği ileri sürülebilecektir. Kanaatimizce böyle bir düşünce doğru olmayacaktır. Zira 9(1)). madde düzenlemenin ilk şeklindeki gibi doğrudan TCK'nın görevi kötüye kullanma suçuna dair düzenlemesine atıf yapmamaktadır. Yeni düzenlemeyle hareket ve neticesi ve hatta cezası TCK 257. maddeden farklı, özel bir düzenleme karşımızdadır.

Yapı denetimi görevini kötüye kullanan fail ya da failerin aynı suç işleme kararıyla birden fazla görevi kötüye kullanmaları durumunda zincirleme suç hükümleri uyarınca cezada artırım yapılabilecektir. TCK 43(1). Maddede

yer alan ve zincirleme suç kurallarının uygulanabileceği hallerden ilkinde suçların aynı kişiye karşı işlenmiş olması gerekmektedir. Denetim yetkisiyle bağlantılı olarak madde kapsamındaki kişilerin idari bir kolluk faaliyeti icra ettiği gerçeğinden hareketle burada tanımlanan yükümlülüklerin ihlalinde suç “kamu idaresine” karşı işlenmektedir. Yargıtay da madde kapsamındaki kişilerin görevi kötüye kullanma hâllerinde hukuki bir kesintinin gerçekleşmemesi durumunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği görüşündedir^[68]. Bunun yanında zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için failin aynı suç işleme kararıyla, farklı zamanlarda birden fazla aynı suçu işlemesi gerektiği dikkate alındığında suç işleme kararının yenilendiği; dolayısıyla aynı suç işleme kararının olmadığı hallerde gerçek içtima kurallarının uygulanması gerekir.

TCK 43(2). maddede yer alan ve aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı

[68] Yargıtay 9. CD, E. 2020/3576, K. 2020/2775: *Sanıklardan ...'ün inşaat mühendisi, ...'ın mimar olarak görev yaptıkları, ... Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından şüphelilerin denetim sorumluluğu altındaki ... ili, Derince ilçesi, 1604 ada, 20 parsel üzerinde yapılan ... nolu inşaat ile ilgili olarak yapılan teknik inceleme sonucunda tanzim edilen rapora göre inşaatın ruhsat ve projeye aykırı olarak yapıldığının tespit edildiği iddia edilen somut olayda; sanıkların eylemlerinin sübutu halinde 4708 sayılı Kanun'un 9/1. maddesinde düzenlenen suçu oluşturabileceği, ayrıca zincirleme suçlarda son suçun işlendiği günün suç tarihi olduğu, bu itibarla hukuki kesinti oluşturan iddianame tarihinden evvel sanık hakkında dava konusu olsun ya da olmasın tüm eylemlerin teselsülün içerisinde değerlendirilmesi, iddianame tarihinden sonraki eylemlerin ise gerçek içtima hükümleri ve varsa kendi içinde teselsül hükümleri değerlendirilmek suretiyle karara bağlanması gerektiği nazara alınarak, UYAP sisteminden yapılan sorgulamada; sanık ... hakkında ... (Kapatılan) 8. Asliye Ceza Mahkemesinin 2014/1112 Esas sırasında kayıtlı kamu davası açıldığının anlaşılması karşısında, dava dosyasının araştırılarak, derdest ise birleştirilmesinden, karara çıkmış ve kesinleşmiş ise onaylı örneklerinin getirilerek incelenmesinden sonra suç ve iddianame tarihlerine göre eylemler arasında hukuki kesinti oluşup oluşmadığı ile zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı ve mükerrer dava olup olmadığının saptanması, zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiğinin belirlenmesi halinde sanıklara 4708 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca verilecek cezadan aynı Kanununun 43/1. maddesi uyarınca artırım yapıldıktan sonra varsa kesinleşen dava dosyalarından verilen cezanın mahsubu ile oluşur ise aradaki fark kadar cezaya hükmedilmesi, hukuki kesintinin gerçekleşmesi halinde ise ayrı ceza verilmesi gerektiği gözetilmeden, eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde hüküm kurulması”. (Lexpera)*

biçimindeki düzenlemenin ise yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması suçunun tek bir kişiye karşı işlenmesi nedeniyle uygulanamayacağı düşüncesindeyiz.

Yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması suçuyla imar kirliliğine neden olma suçu arasında da bir bağlantı olduğu düşünülebilir. TCK 184. maddede yer alan imar kirliliğine neden olma suçunda yapı ruhsatı alınmadan veya ruhsata aykırı olarak bina yapılması ya da yaptırılması cezalandırılmaktadır. Özgü bir suç olan imar kirliliğine neden olma suçuna ilişkin düzenlemede sadece yapan veya yaptıran fail olarak nitelendirilirken gerekçeye göre kontrol ve denetim görevi yapan da fail olarak kabul edilmelidir^[69]. Ancak inşaa faaliyetlerine kontrol ve denetim hizmeti veren kişilerin eylemleri, bina yapma veya yaptırmaya olarak nitelendirilemeyeceğinden, bu kişilerin fail olarak kabul edilmeleri mümkün değildir. Sözü edilen kişilerin eylemleri, 4708 sayılı Kanun m. 9 kapsamında değerlendirilmeli; söz konusu hükmün kapsamına girmeyen hâller bakımından ise, eylemin TCK m. 184(1) hükmüne yardım etme olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği tartışma konusu yapılmalıdır^[70]. Peki iki suç tipinde unsur bakımından nasıl bir bağlantı bulunmaktadır? Yargıtay'a göre iki suç tipi arasında bir derece farkı vardır. Yargıtay bunu bir kararında şöyle ifade etmektedir: "...*yapı müteahhidinin 4708 sayılı Kanun'un 2. maddesinde belirtilen görevleri yerine getirmesi gerekir. Denetime konu imara aykırılıklar, yapı müteahhidi tarafından yapıldığına göre Kanun'un 9. maddesinde belirlenen yapı müteahhidinin cezai sorumluluğunun TCK'nın 184. maddesinde tanımlanan imar kirliliğine neden olma boyutuna varmayan imara aykırılıkları ...*".^[71] Yani Yargıtay'a göre imar kirliliğine neden olma boyutuna varmayan imara aykırılıklar 4708 sayılı Kanun kapsamında, yapı denetim görevinin kötüye kullanılması kapsamındadır.

Görevin gereklerine gerek icrai gerek ihmali biçimde aykırı hareket edilmesi sonucunda ölüm veya yaralanma neticelerinin gerçekleşmesi mümkündür.

[69] Ozan Ercan Taşkın, "Maddi ve Muhakeme Boyutuyla Çevre Ceza Hukukuna Dair Bazı Tespitler / Kısmi Öneriler", *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi* 3, no: 1, (2015): 155.

[70] Abdulkaki Giynik, "İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 134, (2018): 82.

[71] Yargıtay 4. CD, E. 2013/24871, K. 2014/21813, T. 16.6.2014 (Yılmaz, 709)

Özellikle ülkemizi etkileyen ve resmi rakamlara göre yaklaşık 50000 kişinin yaşamını yitirdiği deprem felaketindeki ölüm ve yaralanma neticeleriyle, madde kapsamındaki kişilerin görevlerini kötüye kullanmaları arasında bir nedensellik ilişkisinin bulunması durumunda bu neticelerden dolayı da taksirle ya da olası kastla öldürme suçlarından sorumluluk gündeme gelebilecektir.

F) İŞTIRAK

Yapı denetim görevinin kötüye kullanılması suçunun özgü suç olduğuna ve sadece maddede belirtilen kişilerin fail olabileceğine yukarıda değinilmişti. Bu durumda maddede yer alanların dışındaki kişilerin suçun faili olması mümkün olmamakla birlikte TCK 40(2). madde uyarınca bu kişilerin azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu tutulmaları mümkündür.

SONUÇ

Deprem kuşağında bulunan bir ülkede yapı inşasına ve denetimine dair kurallara, standartlara uyulmasının ne derece hayati önemde olduğunu ülkemizde gerçekleşen ve binlerce insanın yaşamına mal olan depremlerde görüyoruz. Depremleri engellemek mümkün olmasa bile etkilerini en aza indirebilecek teknik ve hukuki yöntemler pek çok ülkede uygulanmaktadır. Bir deprem esnasında nasıl davranılması gerektiği, deprem sonrasında arama kurtarma, iye yöntemleri depremin gerçekleşme anı ve sonrasıyla ilgiliyken, deprem öncesi için de önemli olan öncelikle yapıların dayanıklı olmasıdır. İşte bu depremlere dayanaklı yapıların yapılması da ilgili standartların açıkça ortaya konmasını ve hukuki anlamda da bu standartlara uyulmaması halinde sorumluluğun düzenlenmesini gerekli kılmaktadır.

Ülkemiz açısından bakıldığında yapı inşasına ve bu faaliyete katılan süljelerle ilgili pek çok kanuni düzenlemenin, standardın olduğu ortadadır. Yapının inşası aşamasında ilgili kanun ve standartlara uygun yapıların ortaya çıkabilmesi için en önemli faaliyetin de denetim olduğu görülmektedir. Bu noktada 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'un uygulama kapsamı dahilindeki alanda büyük önem taşıdığı kuşkusuzdur. Ancak yapı denetimine dair bir kanunun varlığı ne kadar önemliyse bu Kanunun neleri içerdiği neleri içermediği ya da nasıl içerdiği de önemlidir. Yukarıda sadece Kanun'un 9. maddesindeki değişiklerin hikayesine yer verilmiştir. İlgili Kanun tıpkı ihale mevzuatı gibi defalarca değişikliğe uğramıştır. Bahsi geçen değişikliklerin hangi saiklerle ya da baskı gruplarının etkisiyle yapıldığı bu yazının konusunu oluşturmamaktadır. Ancak yapılan değişikliklerin hukuki anlamda sorunlar yaratabileceği muhakkaktır. İncelediğimiz 4708 sayılı Kanun'un yapı denetimi görevinin kötüye kullanılması suçu da yine yukarıda ifade ettiğimiz gibi özellikle son değişikliklerle hukuk dünyasında bir karmaşa yaratmaya gebedir.

Yapı Denetimi Hakkında Kanun, içeriğinde hem cezai sorumluluğa dair düzenlemeler hem de idari yaptırım uygulanmasını gerektiren hâlleri birlikte içerir. Bu biçimde bir birliktelik elbette makul görülebilir zira yapı denetim faaliyetini üstlenmiş tüzel kişiliklerin ya da kişilerin hem cezai hem de idari yaptırım anlamında sorumluluğu düzenlenebilir. Ancak 9. madde gibi bir ceza hukuku normunda suçun unsurlarının belirlenmesi konusunda idari yaptırım gerektiren ve birçoğu suç tipinde belirtilen fail olabilecek kişileri ilgilendirmeyen ihlallere atıf yapılması sorunludur. Bu noktada 9. maddenin

atıf yaptığı Kanun'un 2. ve bir labirent olarak nitelendirilmesinde sakınca olmayan 8. maddeleri gerek ifade gerekse formülasyon olarak gerçekten kafa karıştırıcıdır ve suç tipinde fail olarak belirtilen kişilerin hangi eylemlerinin cezalandırıldığı konusunda şüphe yaratmaya da müsaittir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi üyelerinin çoğunluğu aksi görüşte olsa da kanunilik ilkesi açısından ilgili düzenlemenin Anayasa'ya aykırılık teşkil ettiği düşüncesindeyiz. Özellikle suç tipinin unsurlarının belirginleşmesi amacıyla yapıldığı söylenen son değişiklik bu amaca hizmet etmekten de uzaktır. Kanaatimizce yapı denetimi gibi önemli bir hususta yapılması gereken; denetim sürecinde yer alan sùjelerin hepsinin görev ve sorumluluklarının açıkça ayrı ayrı belirtilmesi, görev ve sorumluluklara aykırı davranışların da neler olduğunun yine açıkça ortaya konmasıdır. Bunun böyle yapılmaması durumunda, kanunilik ilkesi gereği bazı suç faillerinin cezalandırılmaması sorunuyla karşılaşılması muhtemeldir.

KAYNAKÇA

- Altıparmak, Cüneyd. “Yapı Denetim Görevini Kötüye Kullanma Suçu.” *Terazi Hukuk Dergisi* 13, no. 138, (Şubat 2018): 72-84.
- Duman, İlker Hasan. *İnşaat Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.
- Giynik, Abdülbaki. “İmar Kirliliğine Neden Olma Suçu.” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 134, (2018): 71-114.
- Kaplan, Mahmut. “Yapı Denetim Görevlilerinin Meydana Gelen Ölüm ve Yaralanmalardan Kaynaklı Cezai Sorumluluğu.” (bildiri tam metin, Ulusal ve Uluslararası Yargı Kararları Işığında Deprem Hukuku Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı, İstanbul 24-25 Mayıs 2021.
- Kartal, Pınar Memiş. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK 257).” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan* 19, (2013): 1373-1396.
- Koca, Mahmut ve Üzülmez, İlhan. *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Koçoğlu, Yiğit Gökçehan. *Görevi Kötüye Kullanma Suçu*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021.
- Öntan, Yaprak. *Ceza Hukukunda Davranış ve Netice*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2021.
- Özbudak, Coşkun. “Tehlike Suçu-Zarar Suçu Ayrımı Bakımından 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunda Düzenlenen Görevi Kötüye Kullanma Suçu.” *Terazi Hukuk Dergisi* 14, no. 157 (Eylül 2019): 1827-1831.
- Özgenç, İzzet. *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2016.
- Özgenç, İzzet. “Bilgi notu: 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanunun Ceza Hükümlerine İlişkin Değerlendirme.” erişim 23 Mart 2023. <https://izzetozgenc.com/data/contents/4708-sayili-yapi-denetimi-hakkinda-kanunun-ceza-hukumlerine-iliskin-degerlendirme.pdf>.
- Öztürk, Bahri ve Erdem, Mustafa Ruhan. *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2022.

Savaş, Taner ve Mandev, M. Barış. *Yapı Denetim Hukuku*. İstanbul: Legal Yayınevi, 2018.

Sevük, Handan Yokuş. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK 257).” *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23, no. 39 (2018): 257-316.

Taşkın, Ozan Ercan. “Maddi ve Muhakeme Boyutuyla Çevre Ceza Hukukuna Dair Bazı Tespitler / Kısmi Öneriler.” *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi* 3, no: 1, (2015): 119-166.

Toroslu, Nevzat. *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*. Tıpkı Bası, Ankara: Savaş Yayınevi, 2019.

Ünver, Yener. “Ceza Hukukunda Hukuksal Değer.” *Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arkivi*, 8. Kitap, çev. Barış Erman, (2003) 113-119.

Yılmaz, Halil. *Yapı Denetim Şirketlerinin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.

Zeyrek, İlker. *İdare Hukuku Açısından Yapı Denetimi*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2020.